

ЩОДО ПРАВОВИХ ЗАСАД УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

А. І. Стецюра, І. В. Атаманчук

Анотація. Стаття присвячена особливостям судового розгляду справ про усиновлення в окремому провадженні цивільного судочинства. У статті розглянуто сутність усиновлення, досліджено процесуальний порядок розгляду судами справ про усиновлення, а також розкрито юридичні наслідки для усиновленого та усиновлювача. Під час написання статті було використано такі методи: систематизації, структурно-функціональний, емпіричний, а також метод сходження від абстрактного до конкретного. Автором зроблено висновок, що розгляд судом справ про усиновлення у порядку окремого провадження має свою специфіку, яка досить часто не враховується суддями під час розгляду таких справ.

Ключові слова: усиновлення, дитина-сирота, дитина, позбавлена батьківського піклування, усиновлювач, усиновлений.

Вступ. Питання долі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є актуальним для кожної держави. У Конституції України закріплено, що реалізація охорони та захисту прав дітей покладається на державу. Відповідно держава має забезпечувати дітей належними умовами для їх виховання та сприяти їх усиновленню. Сприяння усиновленню забезпечить дитину можливістю бути вихованою у сімейному оточенні, отримувати турботу, захист та піклування; мати взаємопов'язані права та обов'язки щодо своїх батьків.

В Україні питання усиновлення, а також основні проблеми, які виникають під час цього процесу – це малодосліджені явища, що пов'язані із таємницею усиновлення.

Метою написання цієї статті є аналіз законодавчого регулювання усиновлення, виявлення проблемних питань та нормативних прогалин, випрацювання пропозицій із їх усунення.

У наш час темі усиновлення приділяють увагу дослідники: Н. П. Косенко, О. В. Розгон, Є. М. Горовець, К. Усиченко та інші. Нормативно-правову базу дослідження становлять Конституція України, Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України.

Виклад основного матеріалу. Для будь-якого суспільства в будь-який час актуально залишається проблема сирітства дітей, яка зумовлена низкою чинників, як-от смерть батьків (опікунів), позбавлення їх батьківських прав, позбавлення волі, відмова від дитини у пологовому будинку або невиконання ними своїх батьківських обов'язків та ін. Проте яким не були б обставини, порушуються права дітей на виховання їх у сім'ї. У ст. 52 Конституції України зазначено: «Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним» [1]. Також згідно з вищевказаною статтею: «Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей» [1]. Тому всі сили і ресурси держави та центральних органів виконавчої влади покликані працювати на захист законних прав та інтересів дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Однак попри всі старання та зусилля держава не в змозі повністю замінити функцію сім'ї. Саме тому однією із найоптимальніших і найкращих форм влаштування дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, є її усиновлення, внаслідок чого дитина набуває статусу усиновленої та вибуває із інституційного закладу догляду.

Метою усиновлення є намагання замінити батьків дитині, забезпечити їй щасливе дитинство та радість зростання. Така мета відповідає й інтересам самих усиновлювачів, оскільки вони з певних причин не мають власних дітей, але мають ресурс невтраченої турботи, яку вони готові комусь дарувати, задовольняючи цим свої природні інстинкти батьківства. Однак С. Миколюк вважає за необхідне легалізувати поняття «інтереси дитини» як таке, що виключає пріоритет інтересів усиновлювачів до інтересів дитини [2]. Отже, головним в усиновленні є забезпечення інтересів дитини, створення умов для її повноцінного і всебічного розвитку.

Ратифікувавши Конвенцію ООН про захист прав дитини 27 лютого 1991 року, Україна визнала, що дитині для повного й гармонійного розвитку потрібно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові й розуміння [3], а також що пріоритетним у боротьбі з проб-

лемою сирітства є інститут адопції (усиновлення). Зазначена Конвенція передбачає, що держави-учасниці цієї Конвенції «визнають і дозволяють існування системи усиновлення, забезпечують, щоб найкращі інтереси дитини враховувалися в першочерговому порядку».

Відповідно до ст. 207 СК України, «усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду, крім випадку, передбаченого статтею 282 СК України» (коли це рішення здійснюється в консульській установі або дипломатичному представництві України з приводу усиновлення громадянином України дитини, яка не є громадянином України). Стаття 207 СК України також визначає, що «усиновлення дитини провадиться у її найвищих інтересах для забезпечення стабільних і гармонійних умов її життя. Під час влаштування дитини враховується етнічне походження, релігійна й культурна приналежність, рідна мова, можливість забезпечення наступності у вихованні та освіті» [4]. З юридичного погляду внаслідок усиновлення дитина набуває нових батьків та інших родичів, актом усиновлення одночасно припиняється правовий зв'язок дитини з її батьками та іншими родичами за походженням.

Безпосередніми суб'єктами усиновлення, згідно з чинним законодавством України, є дитина та особа, що виявила намір усиновити дитину (усиновлювач).

Відповідно до СК України, «усиновленою особою може бути дитина». Дитиною, згідно з СК України та Законом України «Про охорону дитинства», є особа, що не досягла 18 років, тобто не є повнолітньою, якщо вона не набула повноліття раніше, згідно з законом, застосовуваним до неї. Постанова Кабінету Міністрів України про «Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» № 905 від 8 жовтня 2008 року закріплює облік дітей, які можуть бути усиновлені та містить згадку про вік – два місяці. У переліку визначено, що на облік може бути взята дитина, яку протягом двох місяців після народження не забрали з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я [5].

Проте за нормами СК України можливе усиновлення і повнолітньої особи, яка не має правового статусу дитини. Таке рішення приймається у судовому порядку, якщо усиновлена особа не має матері, батька, або була позбавлена їхнього піклування. У цьому разі суд бере до уваги сімейний стан усиновлювача, зокрема відсутність у нього своїх дітей, та інші обставини, що мають істотне значення [4].

Законодавством України передбачено усиновлення таких категорій дітей: 1) дитини-сироти, за наявності свідчення про смерть батьків; 2) дитини, батьки якої позбавлені батьківського права, визнані безвісно відсутніми або недієздатними; 3) дитини, батьки якої оголошені померлими; 4) дитини, батьки якої невідомі; 5) дитини, яку не забрали з пологового будинку або закладу охорони здоров'я (може бути усиновлена після досягнення нею двомісячного віку); 6) дитини, яку підкинули або яка була знайдена (може бути усиновлена після спливу двох місяців з часу її знайдення); 7) дитини, батьки якої надали письмову згоду на усиновлення, засвідчену нотаріусом. Кількість дітей, яку може усиновити один усиновлювач, законом не обмежується.

Відповідно до ст. 210 СК України, «якщо на обліку для можливого усиновлення перебувають рідні брати та сестри, вони не можуть бути роз'єднані при їх усиновленні. За наявності обставин, що мають істотне значення, суд за згодою органу опіки та піклування може постановити рішення про усиновлення когось із них або усиновлення їх різними особами. Якщо усиновлення для дитини не є таємним, брат та сестра мають право знати про нове місце її проживання» [4]. Однак законодавством не закріплено жодного переліку істотних причин для роз'єднання, і такі обставини визначаються виключно судом.

Щодо того, хто може бути усиновлювачем, то за загальним правилом, усиновлювач має бути дієздатною особою, що досягнув двадцяти одного року на момент виявлення наміру усиновлення дитини. Проте це правило не стосується тих випадків, коли усиновлювачем є родич дитини. Також передбачається, що має бути вікова різниця між усиновленою дитиною та усиновлювачем не менше як п'ятнадцять років. У випадку усиновлення повнолітньої особи вікова різниця має становити не менше вісімнадцяти років. Перелік осіб, які можуть та не можуть бути усиновлювачами, закріплено у ст. 211 та 212 СК України відповідно [4].

Згідно зі ст. 213 СК України, переважне право на усиновлення дитини мають громадяни України: в сім'ї яких виховується дитина; які є чоловіком матері або ж, навпаки, дружиною батька дитини, яка усиновлюється; які усиновлюють кількох дітей, що є братами чи сестрами; які є родичами дитини; подружжя [4].

Відповідно до Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей, затвердженого Постановою КМУ № 905 від 08 жовтня 2008 року, діяльність з усиновлення провадиться уповноваженими державою органами. Такими органами на місцях є служби у справах дітей [6]. Служби у справах дітей ведуть облік дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також, відповідно до покладених на них повноважень, облік потенційних усиновлювачів.

Отже, першим кроком на шляху для усиновлення є звернення із передбаченими ПКМУ № 905 документами до служби у справах дітей за місцем проживання з метою постановки на облік. Протягом 10 днів служба у справах дітей готує висновок. У разі прийняття позитивного рішення ставить заявників на облік як кандидатів в усиновлювачів [6].

Після ознайомлення з інформацією про дітей, які можуть бути усиновлені, кандидатам в усиновлювачів, які виявили намір особисто познайомитися з дитиною, видається направлення до служби у справах дітей за місцем проживання (перебування) дитини для організації знайомства з нею. Знайомство з дитиною відбувається у присутності працівників закладу та служби у справах дітей за місцем проживання дитини, про що складається акт. Після встановлення контакту з дитиною кандидати в усиновлювачів звертаються до служби у справах дітей за місцем проживання дитини із заявою про бажання усиновити її [6].

Служба у справах дітей протягом 10 робочих днів після надходження заяви та документів складає акт обстеження житлово-побутових умов дитини, з'ясовує, чи згодна дитина на усиновлення, розглядає питання про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини і готує проєкт відповідного висновку. Висновок про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини оформляється на бланку районної, районної у м. Києві держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті ради, підписується головою (заступником голови), скріплюється печаткою та видається заявнику під розписку. Разом з висновком заявнику повертаються пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою та завірені підписом керівника (заступника керівника) служби у справах дітей документи, подані кандидатом в усиновлювачів [6].

Відповідно до ч. 4 ст. 293 ЦПК України справи про усиновлення в Україні розглядаються у порядку окремого провадження у складі одного судді і двох присяжних [7].

Підсудність справ про усиновлення визначається ЦПК України, зокрема ст. 310: «Заява про усиновлення дитини або повнолітньої особи, яка не має матері, батька або була позбавлена їхнього піклування, подається до суду за місцем їх проживання» [7].

Проте частим випадком у судовій практиці є порушення питання підсудності. У таких випадках суд, керуючись ст. 31 Цивільного процесуального Кодексу, повинен надіслати справу за підсудністю. Передача справи на розгляд іншого суду здійснюється на підставі ухвали суду не пізніше п'яти днів після закінчення строку на її оскарження, а в разі подання скарги – не пізніше п'яти днів після залишення її без задоволення [8].

До суду, до юрисдикції якого належить ця справа, подається позовна заява. Вимоги до оформлення позовної заяви зазначені у ст. 311 ЦПК України.

Орган опіки та піклування до суду подає висновок про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини. До висновку додаються: акт обстеження умов життя заявника, складений за місцем його проживання; свідоцтво про народження дитини; медичний висновок про стан здоров'я дитини, про її фізичний і розумовий розвиток; у випадках, встановлених законом, згода батьків, опікуна, піклувальника дитини, закладу охорони здоров'я або навчального закладу, а також самої дитини на усиновлення. Суд, у разі необхідності, може вимагати подання інших документів [9].

За відсутності підстав для залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви чи відмови у відкритті провадження суд відкриває провадження у справі протягом п'яти днів з дня надходження позовної заяви або заяви про усунення недоліків.

Про прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі суд постановляє ухвалу.

Також, відповідно до ст. 312 ЦПК, суддя під час підготовки справи про усиновлення дитини до розгляду вирішує питання про участь у ній як заінтересованих осіб відповідного органу опіки та піклування, а у справах, провадження в яких відкрито за заявами іноземних громадян, – уповноваженого органу виконавчої влади [9].

Справу про усиновлення дитини суд розглядає за обов'язковою участю заявника, органу опіки та піклування або уповноваженого органу виконавчої влади, а також дитини, якщо вона за віком і станом здоров'я усвідомлює факт усиновлення, з викликом заінтересованих та інших осіб, яких суд визнає за потрібне допитати (ч. 1 ст. 254 ЦПК). Для вирішення питання про участь у справі малолітньої дитини має значення наданий органом опіки та піклування медичний висновок про стан здоров'я дитини, її фізичний і розумовий розвиток [7].

Відповідно до ч. 7 ст. 314 ЦПК, усиновлення вважається здійсненим із дня набрання законної сили рішенням суду. Для внесення змін до актового запису про народження усиновленої дитини або повнолітньої особи копія рішення суду надсилається до органу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення, а у справах про усиновлення дітей іноземцями – також до уповноваженого органу виконавчої влади [7].

Проблемними питаннями під час розгляду справ є: визначення конкретного органу опіки та піклування, який братиме участь у розгляді справи, а саме: орган опіки за місцем проживання усиновлювача чи дитини; під час розгляду справ про усиновлення дитини іноземними громадянами у суддів часто виникають труднощі щодо перевірки повноважень організації, яка склала висновок про умови проживання усиновлювачів, а також встановлення факту, що дитині в іноземній державі будуть забезпечені права в не меншому обсязі, ніж в Україні. Законодавство України не містить критеріїв оцінки можливості бути усиновлювачами для іноземних громадян. На них поширюються загальні вимоги ст. 211 СК України до усиновлювачів. До того ж висновок органу опіки щодо забезпечення інтересів дитини – поняття оцінне, і судам необхідні певні критерії щодо оцінки понять, викладених у висновку.

Також одним з актуальних питань міжнародного усиновлення, що потребує значної уваги, є нагляд за дитиною після усиновлення її іноземцем та переміщення в іншу країну. Фактично сьогодні є практично неможливим усліджувати за тим, чи дотримуються права усиновленої дитини, та у разі виявлення порушення має бути чітка й налагоджена система повернення дитини в Україну. Пропонуємо створення окремого нормативно-правового акта, що регулюватиме всі головні питання, та створення відповідальних органів із кваліфікованими працівниками, завданням яких буде нагляд за дотриманням прав дитини.

Для забезпечення таємниці усиновлення у випадках, установлених ст. 226 СК, суд розглядає справу на закритому судовому засіданні (ч. 3 ст. 254 ЦПК) [7]. Право на таємницю усиновлення є одним із найбільш суперечливих питань. В Україні таємниця усиновлення націлена більше на збереження відносин між усиновлювачами та усиновленою дитиною, а також із метою вбереження дитини від потенційно тривожної інформації про її походження чи родину.

Однак прихильники іншого підходу стверджують, що під час збереження таємниці усиновлення порушуються права дітей на власне коріння, історію, рід. Деякі науковці, зокрема Л. А. Савченко та Т. В. Шевченко, розуміють таємницю усиновлення як сімейну таємницю – тобто ту інформацію, якою володіють лише члени сім'ї і, як виняток, спеціально уповноважені особи через виконання ними своїх повноважень щодо окремих аспектів сімейного життя, розголошення якої може призвести до заподіяння значної шкоди її носіям [10].

В Україні також передбачено кримінальну відповідальність за порушення таємниці усиновлення. Відповідно до ст. 168 Кримінального Кодексу України розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) всупереч волі усиновителя (удочерителя) – карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років. Те саме діяння, вчинене службовою особою або працівником медичного закладу, яким відомості про усиновлення (удочеріння) стали відомі по службі чи по роботі, або якщо воно спричинило тяжкі наслідки, – карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів

мів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого [11].

Висновки. Безумовно, найкращою з усіх наявних форм розміщення дітей у сім'ї є усиновлення дитини, яка внаслідок усиновлення набуває фактичного статусу, прірівняного до рідної дитини усиновлювача. Тільки така форма влаштування відповідає всім наявним інтересам дитини і позбавляє дитину статусу «сироти» чи «дитини, позбавленої батьківського піклування».

Із процесуального погляду, судовий порядок розгляду справ про усиновлення має детальне регулювання нормами ЦПК України, проте певним проблемним питанням є визначення конкретного органу опіки та піклування, який братиме участь у розгляді справи, а саме: орган опіки за місцем проживання усиновлювача чи дитини. Під час розгляду справ про усиновлення дитини іноземними громадянами у суддів часто виникають труднощі щодо перевірки повноважень організації, яка склала висновок про умови проживання усиновлювачів, а також встановлення факту, що дитині в іноземній державі будуть забезпечені права в не меншому обсязі, ніж в Україні. Законодавство України не містить критеріїв оцінки можливості бути усиновлювачами для іноземних громадян. На них поширюються загальні вимоги ст. 211 СК України до усиновлювачів. До того ж висновок органу опіки щодо забезпечення інтересів дитини – поняття оцінне, і судам необхідні певні критерії щодо оцінки понять, викладених у висновку.

Важливою соціальною проблемою у сфері усиновлення, яка потребує більш детального правового регулювання, є питання можливості роз'єднання братів та сестер, саме тому уявляється необхідним створення роз'яснення від компетентних органів з приводу істотних причин для роз'єднання, що передбачені СК України, та узагальнення судової практики з цього питання. До того ж законодавець не обмежує кількість дітей, яку можна усиновити за один раз, тому вважаємо за необхідне ввести більш детальне регулювання цього питання у спеціальне законодавство, яке зможуть застосовувати суди при розгляді справ про усиновлення.

Необхідно створити дієву, чітку та ефективну систему нагляду за дотриманням прав та благополуччя дитини, що усиновлена в Україні та за її кордонами (міжнародне усиновлення). Оскільки питання усиновлення регулюються в Україні різними нормативно-правовими актами, доцільно було б створити окремий закон, який вмістив би в себе всю інформацію про усиновлення. Отже, інститут усиновлення має багато нюансів та проблем (правових прогалин), які можливо вирішити на державному рівні.

Abstract. The article is devoted to the peculiarities of consideration of adoption cases in separate proceedings. The article substantiates the essence of adoption, examines the procedural procedure for consideration of adoption cases by courts, and also discloses the legal consequences for the adopted person and the adopter. During the writing of the article, the following methods were used: systematization, structural-functional, empirical, and the method of ascent from the abstract to the concrete. The author concluded that the consideration of adoption cases by the court in the order of a separate proceeding has a significant specificity, which is quite often not taken into account by judges during the consideration of such cases.

Keywords: adoption, orphan, child deprived of parental care, adopter, adopted.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 рік. № 30. Ст. 141.
2. Mykoluk S. Analysis of the forms of placement of the orphans and deprived of parental care children and its effectiveness in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. Latvia, 2015. С. 101–106.
3. Конвенція про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
4. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002 рік. № 21–22. Ст. 135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
5. Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2008 року № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF#n16>
6. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 № 905. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF#Text>

7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон від 18.03.2004 № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004 рік. № 40–41, 42. Ст. 492.

8. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 рік. № 40–44. Ст. 356.

9. Чванкін С. А. Розгляд судом справ про усиновлення. *Електронна бібліотека Київського районного суду міста Одеси*. 2016 рік. URL: <https://www.kievskiyud.od.ua/press-department/all-news/1876-rozglyad-sudom-sprav-pro-usinovlennya>

10. Савченко Л. А. Таємниця усиновлення. За і проти. *Сучасні питання економіки і права* / Л. А. Савченко, Т. В. Шевченко. 2013 рік. С. 122–126.

11. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001 рік. № 25–26. Ст. 131.

УДК 349.422:336.221

ПОНЯТТЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРОВИРОБНИКА ЯК СУБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ

Л. В. Почапська, Ю. М. Павлюченко

Анотація. У цьому дослідженні конкретизовано поняття сільськогосподарського товаровиробника як платника податків на основі національного законодавства, наукової літератури та світової практики. Методологічною основою роботи є сукупність загальних та спеціальних методів дослідження, зокрема: ретроспективний, порівняння, узагальнення, аналізу та синтезу, формально-логічний. Специфіка досліджуваної теми передбачає застосування порівняльного методу, який дає можливість обрати найбільш комплексне визначення сільськогосподарського товаровиробника. Додатково досліджено можливість віднесення фізичної особи до категорії сільськогосподарського товаровиробника. На підставі дослідження запропоновано визначення сільськогосподарського товаровиробника як платника податків.

Ключові слова: сільськогосподарські товаровиробники, оподаткування, угодія, єдиний податок, фермерське господарство.

Сільськогосподарське товаровиробництво є однією з найбільших сфер господарської діяльності в Україні, що пояснюється історичними традиціями і сприятливими природними та іншими умовами для розвитку сільського господарства. Частка сільського господарства у внутрішньому валовому продукті України була найвищою серед усіх секторів економіки і становила у 2021 році понад 10 %. До того ж саме на сільськогосподарську продукцію припадає найбільша частка загального експорту України – приблизно 41 % за рік, а 13 млн сільських жителів прямо залежать від стану агросектора [1].

Однак поряд із прибутком, отриманим від сільськогосподарського товаровиробництва, у 2022 р. суб'єктами господарювання було здійснено непрямих витрат на суму, що становить приблизно 34,25 млрд дол. США і зумовлено повномасштабним збройним вторгненням РФ [2]. З огляду на це проблемним постає питання створення належного механізму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників. Водночас базисним поняттям, на якому будується цілісний термінологічний апарат податкового законодавства, є «сільськогосподарський товаровиробник».

Розробленню поняття сільськогосподарського товаровиробника присвячено праці багатьох вітчизняних науковців у сфері економіки і права, зокрема таких: А. Вдовиченко, Л. Гнатишин, Х. Григор'єва, В. Єрмоленко, В. Жмудінський, Г. Копта, Н. Лагодієнко, А. Мальцева, П. Мороз, О. Ніколаєнко, О. Павлиш, Р. Петров, А. Стагівка, Н. Титова, М. Чабаненко, В. Шульга та інших, напрацювання яких покладено в основу цього дослідження та враховано у формулюванні відповідних висновків. Під час дослідження наукової літератури впливало те, що немає єдиної позиції щодо визначення цього поняття. З огляду на викладене додаткового дослідження потребує аналіз поняття сільськогосподарського товаровиробника саме як платника податків.

Постановка завдання. Метою дослідження є поглиблений аналіз поняття сільськогосподарського товаровиробника на основі національного законодавства, наукової літератури та світової практики та конкретизація визначення цього поняття в контексті платника податків.